

УДК 331.5(477)

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.206.251-256>**Мірошніченко Т.В.**

кандидат економічних наук

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

Miroshnichenko Tetiana

PhD in Economic Sc.

Dnipro State University of Internal Affairs

<https://orcid.org/0000-0002-2729-4454>

УМОВИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячена аналізу підходів до формування ринку праці, опису термінологічного дослідження сутності категорій «фактор» та «чинник», а також визначенню змістового наповнення відповідних категорій у частині сфери, ступеню та рівня впливу на формування ринку праці. Досліджено авторські напрацювання українських вчених щодо використання термінів «фактор» та «чинник». Наведені приклади використання відповідних категорій щодо опису параметрів формування ринку праці. Запропоновані визначення понять «чинники ринку праці» та «фактори ринку праці». Обґрунтовано доцільність використання поняття «умови» у якості термінологічного опису параметрів формування ринку праці. Запропоновані класифікаційні характеристики ринку праці, які визначені як макроекономічні, нормативно-правові, соціально-демографічні, безпекові, регіонально-галузеві та технологічні умови. Для кожної із запропонованих умов формування ринку праці визначено її характеристики та нормативно-правове підґрунтя, яке доводить доцільність використання запропонованих параметрів в умовах ринку праці України.

Ключові слова: ринок праці, фактор, чинник, детермінанти, класифікація, умови формування.

CONDITIONS FOR THE FORMATION OF THE LABOR MARKET OF UKRAINE: THEORETICAL ASPECT

In the context of transformational changes, it is advisable to consider the formation of labor market processes as a multifaceted phenomenon that depends on a set of unique determinants, which, in turn, create the prerequisites for the functioning of the latter and influence the course of market processes depending on the change in a specific determinant. That is why there is a need to systematize the set of determinants, which in the scientific literature are usually described as factors and factors that interact with each other.

The purpose of the article consists in the theoretical substantiation of terminology and systematization of classification components of the formation of the labor market of Ukraine in modern conditions of development of the national economy.

Methodology. The work analyzes literary sources, uses the method of comparative analysis to determine the essence of the studied categories and their terminological use, as well as methods of theoretical generalization and comparison for systematization and detailing of the conditions for the formation of the labor market.

Results of the survey. The article is devoted to the analysis of approaches to the formation of the labor market, a description of the terminological study of the essence of the categories «factor» and «factor», as well as the definition of the content of the corresponding categories in terms of the scope, degree and level of influence on the formation of the labor market. The author's works of Ukrainian scientists on the use of the terms «factor» and «factor» are studied. Examples of the use of the corresponding categories in describing the parameters of the formation of the labor market are given. Definitions of the concepts «labor market factors» and «labor market factors» are proposed. Practical implications. The results of the study substantiate the expediency of using the concept of "conditions" as a terminological description of the parameters of the formation of the labor market. Classification characteristics of the labor market are proposed, which are defined as macroeconomic, regulatory, socio-demographic, security, regional-industry and technological conditions. The components of each of the proposed conditions are detailed. For each of the proposed conditions for the formation of the labor market, its characteristics and regulatory and legal basis are determined and substantiated, which proves the feasibility of using the proposed parameters in the conditions of the labor market of Ukraine.

Keywords: labor market, factor, determinants, classification, conditions of formation.

JEL classification: E24, C38, C51.

ISSN друкованої версії: 2224-6282

ISSN електронної версії: 2224-6290

© Мірошніченко Т.В., 2025

Постановка проблеми. В умовах трансформаційних змін, формування процесів ринку праці, доцільно розглядати як багатоаспектне явище, яке залежить від набору унікальних детермінант, які, в свою чергу, створюють передумови для функціонування останнього та здійснюють вплив на протікання процесів ринку в залежності від зміни конкретної детермінанти. Саме тому виникає необхідність систематизувати набір детермінант, які в науковій літературі зазвичай описуються як фактори та чинники, які взаємодіють між собою. Визначення сутності відповідних категорій, а також з'ясування їх взаємодії, дозволяє систематизувати умови функціонування ринку, описати їх як систему, яка безпосередньо впливає на формування ринку праці на всіх рівнях ієрархії та у межах ключових процесів формування попиту та пропозиції робочої сили.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню факторів та чинників формування, функціонування та розвитку ринку праці присвячені численні наукові публікації українських науковців, серед яких І. Аксьонтова, І. Андрейцева, В. Брич, О. Біленко, С. Горбоконь, Н. Васильчук, О. Вільчинська, М. Зуб, І. Петрова, В. Петух, І. Терон, І. Штундер та багато інших.

Проте, аналіз теоретичних напрацювань вітчизняних науковців свідчить про різноманітність підходів до класифікації параметрів розвитку ринку праці. Крім того, детермінанти формування ринку праці на сучасному етапі розвитку економіки обумовлені негативними тенденціями розвитку ринку в умовах воєнного стану, макроекономічною нестабільністю, зменшенням чисельності трудових ресурсів, скороченням кількості вакансій та структурним дисбалансом, які потребують поглибленого дослідження параметрів функціонування та розвитку відповідного ринку та підтверджують актуальність.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні термінології та систематизації класифікаційних складових формування ринку праці України у сучасних умовах розвитку національної економіки.

Виклад основних результатів дослідження. У вітчизняній науковій літературі представлені різноманітні дослідження, які описують характеристики розвитку, формування та функціонування ринку праці. В різних авторських дослідженнях науковці використовують різну термінологію для опису характеристик розвитку ринку праці. Так, ряд авторів у своїх дослідженнях використовують термін «фактори», тоді як інші автори описують детермінанти розвитку ринку праці терміном «чинники». На нашу думку, для коректного дослідження впливу оточуючого середовища на функціонування ринку праці, доречно більш детально дослідити сутність поняття термінів «чинник» та «фактор».

Відповідно до визначення у Великому тлумачному словнику сучасної української мови, фактор визначається як умова або рушійна сила будь-якого процесу чи явища, що визначає його характер або одну з основних рис [1, с. 1314, 1378].

Садова У.Я. та Семів Л.К. стверджують, що «фактор» є певною силою чи сукупністю сил, умов чи

причин, необхідних для здійснення будь-якого процесу (дії) [2, с. 46].

Автори Беда Ф.П. та Майсюра О.М. вважають, що саме фактори є причинами, що викликають відхилення фактичних показників від заданих [3, с. 40].

Щодо визначення поняття «чинник», то у Великому тлумачному словнику сучасної української мови, відповідний термін має значення ідентичне з поняттям «фактор» [1, с. 1314, 1378].

Тоді як, автор Брич В.Я. розглядає чинники як рушійну силу певного процесу чи явища [4].

Узагальнюючі підходи авторів, можна стверджувати, що фактор є об'єктивною умовою або обставиною, яка впливає на певний процес або явище, а чинник – це рушійною сила, яка конкретизує причини певного явища.

Необхідно зазначити, що у науковій літературі терміни «фактор» та «чинник» досліджуються у широкому міждисциплінарному контексті та охоплюють економічні, соціальні, демографічні та правові аспекти. При цьому, у контексті ринку праці, опис відповідної термінології має суттєву варіативність у трактуванні та використанні у наукових дослідженнях.

Зазвичай автори використовують один із зазначених термінів у своїх дослідженнях. У ряді публікацій, автори використовують терміни «фактор» і «чинник» одночасно, або взагалі їх ототожнюють. Зустрічаються і такі наукові роботи, в яких автори підкреслюють ієрархічну або функціональну відмінність між факторами та чинниками.

Необхідно зазначити, що такий автор як І. Андрейцева [5] використовує термін «фактор» та здійснює структурно-динамічний аналіз впливу факторів на кон'юнктуру ринку. О. Біленко та С. Горбань [6] описують систему факторів як детермінанти формування та динаміки розвитку ринку праці. О. Вільчинська [7] у своїх дослідженнях застосовує економетричне моделювання факторів, трансформуючи їх у кількісні параметри ринку праці.

Автори використовують термін фактор для опису структурних і циклічних змін ринку праці, які впливають на рівень безробіття [6], для системного аналізу впливу факторів на кон'юнктуру ринку праці [5], а також визначають вплив факторів на кількісні параметри ринку праці [7].

Описані вище авторські напрацювання підтверджують практичну придатність поняття «фактори» для кількісної ідентифікації та оцінювання процесів формування ринку праці.

У низці публікацій, присвячених дослідженню ринку праці, автори використовують термін «чинники» для опису формування та трансформації останнього. Так, наприклад, у своїй публікації В. Брич, описує чинник функціонування та обґрунтовує класифікацію чинників трансформації ринку праці [4]. Автор Н. Васильчук здійснює систематизацію чинників формування і функціонування ринку праці [8], виділяючи різні аспекти ринкових процесів.

У працях авторів термін «чинники» використовується як базова категорія для опису детермінант

розвитку ринку праці, визначає причинно-наслідкові зв'язки та закономірності функціонування ринку праці, які демонструють якісні та інституційні аспекти ринкових процесів.

Доречно виокремити підхід до опису параметрів розвитку ринку праці, в якому «фактори» та «чинники» мають ієрархічні або функціональні відмінності.

У своїй праці М. Зуба використовує термін фактор для опису категорій впливу на ринок праці, тоді як у емпіричному дослідженні ринку праці автор використовує термін чинники для конкретизації прояву дії раніше визначених факторів. Такий підхід демонструє ієрархію у використанні відповідних понять [9].

Схожий підхід використовує І. Аксьонова, яка аналізує структурно-динамічні зміни на ринку праці України за допомогою базових факторів розвитку як системоутворюючих умов. При цьому, для опису цілеспрямованої дії визначених факторів авторка використовує відповідний підхід, який підтверджує ієрархічну логіку використання факторів та чинників [10].

Автори В. Клімашевська та Н. Коровіна, використовують функціональний підхід до дослідження ринку праці в умовах воєнного стану, де фактори описують зовнішнє середовище (економічне, політичне, безпекове), а чинники – безпосередні процеси пристосування суб'єктів ринку праці до цих факторів. Такий підхід свідчить про функціональне розмежування понять «фактор» і «чинник» за рівнем дії [11].

У ряді досліджень відсутні термінологічні розмежування понять «фактор» та «чинник», що пояснює використання цих термінів як тотожних у публікаціях, присвячених дослідженню ринку праці.

У своїх дослідженнях тенденцій розвитку ринку праці, автори І. Штундер [12] та М. Куцолова [13] описують детермінанти розвитку ринку праці, використовуючи відповідні категорії як взаємозамінні.

Аналогічного підходу дотримуються автори С. Сардак та І. Петрова. У своєму дослідженні С. Сардак досліджує загальні тенденції розвитку ринку праці, описуючи фактори і чинники, як тотожні категорії без семантичного розмежування [14]. У статті І. Петрова описані різноманітні фактори і чинники для опису ринку праці, які використовуються як рівнозначні категорії [15].

На нашу думку, під поняттям «фактори ринку праці» доречно розуміти набір детермінант, які описують напрям, інтенсивність та характер змін на ринку праці, а також відображають причинно-наслідкові зв'язки між макроекономічними, інституційними, демографічними та соціальними процесами.

Тоді як поняття «чинники ринку праці», на нашу думку, демонструє конкретизований прояв дії певних факторів у часовому, просторовому чи галузевому контексті, що відображає механізм реалізації впливу цих факторів на поведінку суб'єктів ринку праці, рівень зайнятості, безробіття та професійно-кваліфікаційну структуру робочої сили.

Узагальнюючи проведені дослідження, необхідно підкреслити, що фактори описують середовище функціонування ринку праці та потенційні рушійні сили

його розвитку, а чинники конкретизують їх дію на окремих сегментах та етапах функціонування ринку.

Проведені вище дослідження свідчать про комбіноване використання термінів «фактори» та «чинники» у дослідженні формування ринку праці України. Крім того, поєднання детермінант, які описують дві відповідні категорії, дозволяють більш поглиблено аналізувати процеси ринку праці на всіх етапах його функціонування. А з огляду на те, що лексикографічно поняття «фактор» та «чинник» інтерпретують як «умова, рушійна сила, причина», обґрунтованим, на нашу думку, є об'єднання відповідних термінів в узагальнюючу категорію «умови», яка створює єдине поле дослідження детермінант ринку праці та задає ширший діапазон параметрів.

Термін «умова», як його складові (фактори та чинники) досліджується у міждисциплінарному вимірі, що поглиблює доказовість його використання для ринку праці. Так, у філософському вимірі термін «умова» описується як сукупність обставин, явищ, причин та засобів, яка робить можливим існування досліджуваного об'єкта та забезпечує його розвиток як об'єкта [16].

Таким чином, умови формують середовище, в межах якого діють окремі детермінанти у вигляді елементів, які забезпечують функціонування досліджуваного об'єкта. В рамках нашого дослідження, умови забезпечують формування ринку праці за допомогою факторів та чинників зовнішнього середовища.

У підручниках з економіки праці термін «умови» є загальноживим та описує параметри які забезпечують ефективне формування ринку праці. В межах умов зазвичай деталізують фактори та чинники як індикатори функціонування відповідного ринку [17; 18].

Додатковим закріпленням терміну «умови» доречно вважати фахові економічні видання, в яких термін «умови» трактується як загальні обставини функціонування процесів і систем, у межах яких виділяються та класифікуються окремі фактори та чинники впливу [19; 20].

Таким чином, умови формування ринку праці становлять ширшу категорію, яка обґрунтована з онтологічного, методологічного та емпіричного погляду.

Суто з онтологічної позиції, умови формування є середовищем існування ринку праці, в рамках яких виникають та діють фактори і чинники.

Методологічно, умови формування ринку праці об'єднують загальноекономічні фактори та чинники, а також визначають їх параметри для ринку праці.

Емпіричним доказом доцільності використання умов для опису параметрів ринку праці є проведений аналіз наукових джерел, відповідно до якого зрозуміло, що зміни в умовах функціонування ринку праці (кон'юнктури, правовому регулюванні, демографічних параметрах, безпекових характеристиках, галузевій інфраструктурі та технологіях) зсувають криві попиту та пропозиції, модифікують еластичність та безпосередньо впливають на формування ринку праці.

Аналіз наукових джерел щодо класифікації факторів та чинників ринку праці, дозволив розробити

узагальнену класифікацію умов формування ринку праці, до яких, на думку автора, доречно віднести макроекономічні, нормативно-правові, соціально-демографічні, безпекові, регіонально-галузеві та технологічні умови. Крім теоретичних джерел, у якості

інституційного підґрунтя використанні нормативно-правові засади функціонування ринку праці. Деталізація параметрів та характеристика визначених умов формування ринку праці представлена у табл. 1.

Таблиця 1

Класифікація та деталізація умов формування ринку праці України

Назва умов	Складові	Характеристика
Макроекономічні умови	– фінансові умови; – інвестиційні умови; – бюджетні умови; – податкові умови – зовнішньоекономічні умови.	Описують фінансові, бюджетні та стратегічні параметри формування ринку праці, які прямо чи опосередковано впливають на формування попиту і пропозиції праці та визначають необхідний рівень макроіндикатори.
Нормативно-правові умови	– інституційні умови; – правові умови; – нормативні документи; – договірні умови.	Визначають правові межі функціонування ринку праці, гнучкість та захищеність зайнятості, колективні відносини, умови праці.
Соціально-Демографічні умови	– відтворювальні умови; – професійно-кваліфікаційні умови; – міграційна мобільність; – соціальні інклюзія.	Регламентують процеси відтворення людського капіталу, визначають освітньо-кваліфікаційні параметри розвитку, описують міграційні процеси та визначають структуру робочої сили.
Безпекові умови	– політично-безпекові умови; – цивільний та економічний захист; – інформаційна безпека і захист даних.	Встановлюють норми функціонування ринку праці в умовах невизначеності, описують параметри економічної безпеки та, безпечні умови праці.
Регіонально-галузеві умови	– галузева структура та кластеризація виробництва; – регіональна політика зайнятості.	Описують розвиток регіональних кластерів та індустріальних парків, а також визначають галузеву політику.
Технологічні умови	– цифрова інфраструктура; – інноваційна активність	Фіксують умови та стандарти цифровізації праці, е-ідентифікації, захисту даних та розвитку нових форм зайнятості.

Джерело: сформовано автором

Таким чином, макроекономічні умови формування ринку праці визначають стан економічного середовища, в якому формується попит та пропозиція праці. Макроекономічні параметри ринку праці зафіксовані у Бюджетному та Податковому кодексах України, а також визначені стратегічними орієнтирами Національної економічної стратегії України до 2030 року.

Оскільки ринок праці функціонує в межах правових норм, які регламентують сферу трудових відносин та забезпечують соціальний діалог, важливою детермінатою формування ринку праці доречно вважати нормативно-правові умови. Нормативно-правові умови закріплені законодавчо у Кодексі законів про працю України та у Законі «Про зайнятість населення».

Соціально-демографічні умови формування ринку праці описують стан відтворення робочої сили, якість людського капіталу та освітньо-кваліфікаційний потенціал пропозиції праці. Підґрунтям для соціально-демографічних умов формування відповідного ринку є Закон України «Про освіту» та Національна рамка кваліфікації, які в сукупності визначають механізми узгодження кваліфікацій із потребами економіки. Ще одним нормативним документом, який визначає соціально-демографічні параметри ринку праці є Закон «Про зовнішню трудову міграцію», який регламентує мобільність і міжнародну конкурентоспроможність працівників.

Безпекові умови формування ринку праці, описують різні безпекові характеристики, які демонструють безпековий рівень розвитку держави, параметри

економічної безпеки галузей та підприємств, а також визначають інформаційну безпеку та безпеку особистості. На сучасному етапі розвитку, нормативним закріпленням відповідних умов є всі законодавчі акти щодо воєнного стану, мобілізації та цивільного захисту, які забезпечують адаптивність ринку праці до кризових умов і захист прав працівників, та гарантують механізми відновлення економічної активності.

Регіонально-галузеві умови формування ринку праці обумовлені регіональною політикою розвитку, яка забезпечує можливість реалізації стратегії зайнятості з урахуванням територіальної й галузевої специфіки. Регіонально-галузеві умови визначають позицію регіонів та галузей в ланцюгах вартості та якість інфраструктури, яка визначає локальний попит, рівні зайнятості та заробітної плати.

Технологічні умови формування ринку праці дедалі більше залежать від цифрової інфраструктури та інновацій. Тому відповідні умови закріплені Законом про цифрову економіку, електронні комунікації та захист даних, який створює правове підґрунтя для розвитку цифрових професій, дистанційної зайнятості та інноваційних бізнес-моделей ринку праці.

Висновок. Ефективність формування ринку праці визначається параметрами та ступенем впливу оточуючого середовища. Проведені дослідження свідчать про різноманітність підходів до термінологічного опису та класифікації детермінант формування та функціонування ринку праці. Автором обґрунтовано доцільність використання інтегрованої категорії

«умови», яка, на думку автора, охоплює ширший спектр характеристик та параметрів для поглибленого дослідження впливу середовища на процеси становлення та функціонування ринку праці.

Запропонована класифікація умов утворює цілісну систему, яка визначає параметри формування ринку праці на всіх рівнях розвитку, а саме на мікро-, мезо-, та мікрорівнях. При цьому кожен рівень має власну специфіку щодо прояву відповідних умов, але в

сукупності останні утворюють взаємопов'язану ієрархічну структуру, що забезпечує стійкість та керованість процесів формування ринку праці.

Запропонована класифікація є аналітичною основою для розробки комплексних рекомендацій щодо формування державної політики зайнятості, регіональних стратегій розвитку людського капіталу, а також для удосконалення системи моніторингу процесів ринку праці на всіх рівнях ієрархії.

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови. уклад. та гол. ред. В.Т. Бусел. Київ, Ірпінь : Перун, 2002. 1440 с. URL: <https://archive.org/details/velykyslovnyk>
2. Садова У.Я., Семів Л.К. (2000). Регіональні ринки праці: аналіз та прогноз. ред. М.І. Долішній. Львів : Друк, 264 с. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20000801.pdf>
3. Беда Ф.П., Майсюра О.М. (2010). Науковий підхід до визначення суті, класифікації та відбору факторів виробництва. Інвестиції: практика та досвід, № 1. С. 39–43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2010_1_11
4. Брич В.Я. (2004). Чинники трансформації ринку праці. Соціально-економічні дослідження в перехідний період, Вип. 1. С. 58–62. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/34723>
5. Андрейцева І. (2021). Ринок праці України: сучасні тенденції. Економіка та суспільство, № 28. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-4>
6. Біленко О., Горбань С. (2024). Аналіз структурних та циклічних факторів, що впливають на рівень безробіття та динаміку ринку праці. Економіка та суспільство, № 61. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-80>
7. Вільчинська О. (2024). Дослідження факторів впливу на ринок робочої сили за допомогою економетричного моделювання. Економіка та суспільство, № 62. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-169>
8. Васильчук Н.О. (2011). Систематизація чинників, що впливають на процес формування ринку праці та його сегменти. Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія: Економічні науки, Вип. 29(1). С. 96–101. URL: <https://ir.dpu.edu.ua/handle/123456789/5190>
9. Зуб М.Я. (2009). Фактори впливу на розвиток регіонального ринку праці за умов євроінтеграції. Вісник Хмельницького національного університету, № 5. Т. 1. С. 221–224. URL: <https://share.google/Vur1vkNHThCVZqm8d>
10. Аксьонова І. (2021). Структурно-динамічний аналіз ринку праці України: виклики сьогодення. Економіка та суспільство, № 25. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-20>
11. Клімашевська В.О., Коровіна Н.В. (2024). Тенденції ринку праці в Україні в умовах воєнного стану. Бізнес Інформ, № 10. С. 260–267. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-10-260-267>
12. Штундер І.О. (2022). Сучасні фактори змін в системі зайнятості України. Економіка та суспільство, № 39. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-45>
13. Куцеволова М. В. (2017). Фактори впливу на зайнятість населення регіонів: можливості використання при формуванні політики зайнятості. Демографія та соціальна економіка, № 2. С. 225–236. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dse_2017_2_19
14. Сардак С.С. (2006). Особливості функціонування ринку праці України та використання потенціалу саморозвитку для підвищення зайнятості населення. Україна: аспекти праці, № 7. С. 8–12. URL: <https://share.google/UwLx0dMUKbMchLb8g>
15. Петрова І.Л. (2016). Ринок праці України: суперечності функціонування і перспективи розвитку. Україна : аспекти праці, № 3-4. С. 3-9. URL: <https://surl.li/etombk>
16. Філософський енциклопедичний словник. ред. Шинкарук В.І. Київ : Абрис, 2002, 742 с. URL: <https://share.google/7OstqpZStrPegsd2B>
17. Петюх В.М. (1999). Ринок праці: навч. посіб. Київ : КНЕУ, 288 с. ISBN 966-574-002-4.
18. Лепейко Т.І., Шапошнікова Т.С., Толстікова О.В. (2004). Економіка праці : навч. посібник для студентів спеціальності 7.050201 «Менеджмент» усіх форм навчання. Харків : вид. ХНЕУ, 204 с. URL: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/7642>
19. Перепелюкова О. (2015). Основні засади створення умов ефективного функціонування ринку праці України. Економіка та право. Серія: Серія «Економіка» : Економіка праці та соціальна політика, № 3(42). С. 124–128. DOI: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2015.03.124>
20. Черкашина Т.С. (2023). Особливості функціонування ринку праці України у кризовий та посткризовий періоди: національний та регіональний аспекти. Галицький економічний вісник, Т. 85. № 6. С. 7–16. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.06.007

References:

1. Busel, V.T. (red) (2002). Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [The Great Explanatory Dictionary of the Modern Ukrainian Language]. Kyiv, Irpin : Perun, 1440 p. Retrieved from: <https://archive.org/details/velykyslovnyk> [in Ukrainian].

2. Sadova, U.Ia., & Semiv, L.K. (2000). Rehionalni rynky pratsi : analiz ta prohnoz [Regional labor markets : analysis and forecast]. ed. M.I. Dolishny. Lviv: Druk, 264 p. Retrieved from: <https://ird.gov.ua/irdp/p20000801.pdf> [in Ukrainian].
3. Beda, F.P.& Maisiura, O.M. (2010). Naukovyi pidkhid do vyznachennia suti, klasyfikatsii ta vidboru faktoriv vyrobnytstva [Scientific approach to defining the essence, classification and selection of production factors]. Investments: practice and experience, No. 1. Pp. 39–43. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2010_1_11 [in Ukrainian].
4. Brych, V.Ya. (2004). Chynnyky transformatsii rynku pratsi [Factors of labor market transformation]. Socio-economic research in the transition period, Vol. 1. Pp. 58–62. Retrieved from: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/34723> [in Ukrainian].
5. Andreitse, I. (2021). Rynok pratsi Ukrainy : suchasni tendentsii [The Labor Market of Ukraine : Current Trends]. Economy and Society, No. 28. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-4> [in Ukrainian].
6. Bilenko, O. & Horban, S. (2024). Analiz strukturnykh ta tsyklichnykh faktoriv, shcho vplyvaiut na riven bezrobittia ta dynamiku rynku pratsi [Analysis of structural and cyclical factors affecting the unemployment rate and labor market dynamics]. Economy and Society, No. 61. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-80> [in Ukrainian].
7. Vilchynska, O. (2024). Doslidzhennia faktoriv vplyvu na rynek robochoi syly za dopomohoiu ekonometrychnoho modeliuvannia [Research on factors influencing the labor market using econometric modeling]. Economy and Society, No. 62. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-169> [in Ukrainian].
8. Vasylichuk, N.O. (2011). Systematyzatsiia chynnykiv, shcho vplyvaiut na protses formuvannia rynku pratsi ta yoho sehmenty [Systematization of factors influencing the process of formation of the labor market and its segments]. Collection of scientific works of ChSTU. Series: Economic Sciences, Iss/ 29(1). Pp. 96–101. Retrieved from: <https://ir.dpu.edu.ua/handle/123456789/5190> [in Ukrainian].
9. Zub, M. Ya. (2009). Faktory vplyvu na rozvytok rehionalnogo rynku pratsi za umov yevrointegratsii [Factors influencing the development of the regional labor market under the conditions of European integration]. Bulletin of Khmelnytsky National University, No. 5. Vol. 1. Pp. 221–224. Retrieved from: <https://share.google/Vur1vkHHTbCVZqm8d> [in Ukrainian].
10. Aksonova, I. (2021). Strukturno-dynamichniy analiz rynku pratsi Ukrainy: vyklyky sohodennia [Structural and dynamic analysis of the Ukrainian labor market: current challenges]. Economy and Society, No. 25. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-20> [in Ukrainian].
11. Klimashevskaya, V.O. & Korovina, N.V. (2024). Tendentsii rynku pratsi v Ukraini v umovakh voiennoho stanu [Labor Market Trends in Ukraine under Martial Law]. Business Inform, No. 10. Pp. 260–267. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-10-260-267> [in Ukrainian].
12. Shtunder, I.O. (2022). Suchasni faktory zmin v systemi zainiatosti Ukrainy [Current factors of change in the employment system of Ukraine]. Economics and Society, № 39. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-45> [in Ukrainian].
13. Kutsevolova, M.V. (2017). Faktory vplyvu na zainiatist naselennia rehioniv: mozhlyvosti vykorystannia pry formuvanni polityky zainiatosti [Factors influencing the employment of the population of regions: possibilities of their use in the formation of employment policy]. Demography and Social Economics, № 2. Pp. 225–236. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dse_2017_2_19 [in Ukrainian].
14. Sardak, S.Ie. (2006). Osoblyvosti funktsionuvannia rynku pratsi Ukrainy ta vykorystannia potentsialu samorozvytku dlia pidvyshchennia zainiatosti naselennia [Peculiarities of the functioning of the labor market of Ukraine and the use of the potential of self-development to increase employment of the population]. Ukraine: aspects of labor, No. 7. Pp. 8–12. Retrieved from: <https://share.google/UwLx0dMUkbMchLb8g> [in Ukrainian].
15. Petrova, I.L. (2016). Rynok pratsi Ukrainy: superechnosti funktsionuvannia i perspektyvy rozvytku [The labor market of Ukraine: contradictions of functioning and prospects for development]. Ukraine: aspects of labor, No. 3–4. Pp. 3–9. Retrieved from: <https://surl.li/etombk> [in Ukrainian].
16. Shynkaruk, V.I. (red) (2002). Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk [Philosophical Encyclopedic Dictionary]. Kyiv: Abrys, 742 p. Retrieved from: <https://share.google/7OstqpZStrPegsd2B> [in Ukrainian].
17. Petiukh, V.M. (1999). Rynok pratsi [Labor market] : textbook. Kyiv : KNEU, 288 p. ISBN 966-574-002-4. [in Ukrainian].
18. Lepeiko, T.I., Shaposhnikova, T.S., Tolstikova, & O.V. (2004). Ekonomika pratsi [Labor Economics] : textbook for students of specialty 7.050201 «Management» of all forms of study. Kharkiv : KhNEU Publishing House, 204 p. Retrieved from: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/764219> [in Ukrainian].
19. Perepeliukova, O. (2015). Osnovni zasady stvorennia umov efektyvnogo funktsionuvannia rynku pratsi Ukrainy [Basic principles of creating conditions for the effective functioning of the labor market of Ukraine]. Economics and Law. Series: Series «Economy»: Labor Economics and Social Policy, No. 3(42). Pp. 124–128. DOI: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2015.03.124> [in Ukrainian].
20. Cherkashyna, T.S. (2023). Osoblyvosti funktsionuvannia rynku pratsi Ukrainy u kryzovyi ta postkryzovyi periody: natsionalnyi ta rehionalnyi aspekty [Peculiarities of the functioning of the Ukrainian labor market in the crisis and post-crisis periods: national and regional aspects]. Galician Economic Bulletin, Vol. 85. No. 6. Pp. 7–16. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.06.007 [in Ukrainian].

Дата надходження статті: 06.10.2025 р.

Дата прийняття статті до друку: 26.10.2025 р.